

Příloha 1: Příprava a realizace vyučovací hodiny ČJ (pracovní listy, ukázky dětských prací)

Název materiálu: Sebehodnocení – motivační projektový den na 1. stupni ZŠ

Autor: Lucie Agossa

Předmět: český jazyk a literatura, člověk a jeho svět

Ročník: 3.–5. ročník

Časová dotace: 2 x 45 min.

Pomůcky: pracovní listy Tovaryš, pero na psaní

Vzdělávací cíle:

- žák bude na konci hodiny schopen rozlišit pojem učeň, tovaryš, mistr
- žák dokáže využít cestu tovaryše jako metaforu pro popis rozvoje dovedností analogicky v různých oblastech učiva
- žák vyhledává a zpracovává informace
- žák usuzuje, činí závěry a interpretuje

Postup:

Úvod (10 min.): Myšlenková mapa ke slovu „tovaryš“

Hlavní část (60 min. + přestávka): Žáci samostatně pracují s pracovním listem Tovaryš (čtení s porozuměním, odpovědi k otázkám). Po vypracování pracovního listu následuje čtení toho samého textu učitelem/učitelkou se společným rozbořem odpovědí, které žáci napsali, diskuse.

Závěr (10 min.): Učitel/ka na tabuli napíše slova UČEŇ – TOVARYŠ – MISTR, žáci pod tato slova píší, co je k těmto pojmům napadá. Dochází zde k uvědomění a rozlišení pojmů učeň, tovaryš, mistr. Slouží to jako motivace pro práci se sebehodnotícím pracovním listem Tovaryšova cesta.

Reflexe:

Příprava vyučovací hodiny je koncipována pro žáky od 3. ročníku, realizaci jsem ale vyzkoušela se svými žáky 2. ročníku na konci školního roku. Chtěla jsem si tím ověřit obtížnost zpracování pro určitou věkovou skupinu žáků. Praxí jsem tedy zjistila, že pracovní list Tovaryš je vhodný spíše od 3. ročníku. Pro menší žáky je vhodné doplnění tématu o obrázky (tovaryši, řemesla, cechovní štíty), případně četbou o tovaryši v pohádce Vandrovali tovaryši, pocházející ze sbírky pohádek bratří Grimmů.

Na úvod hodiny jsem na tabuli napsala slovo TOVARYŠ a vyzvala žáky, aby připsali, co je k tomuto slovu napadá. Poté jsem jim rozdala pracovní listy, kde se dozvěděli, že je potřeba

nejprve se stát učněm, potom tovaryšem a až na konci mohou být mistry. V myšlenkové mapě i pojmenování pracovního listu jsem se zaměřila spíše na tovaryše, protože ten musel ujit nejdelší cestu v učení se novým věcem, zodpovědnosti, pracovitosti, odříkání (měl minimum volného času) aj. V pracovním listu mají žáci vždy část textu, pod kterým jsou otázky. Nejprve pracovali samostatně (kdo potřeboval, mohl pracovat i ve dvojici), poté jsem ten samý text přečetla sama. U otázek žáci odpovídali na otázky, četli, co si k tomu napsali (docházelo k diskusím, komunikovali mezi sebou). Po zodpovězení všech otázek jsem napsala na tabuli slova UČEŇ – TOVARYŠ – MISTR a žáci chodili přepisovat, co se o nich všechno dozvěděli. Potom jsem se jich zeptala, zda by nešlo to, co o nich víme, aplikovat na současnou dobu, na jejich znalosti a dovednosti v různých školních předmětech. Někteří žáci tvrdili, že ano, jiní nevěděli, ale nikdo neřekl, že to nejde. Vyzkoušeli jsme si to hned na psaní – jako učni bychom se učili psát písmenka, jako tovaryši bychom už uměli psát, ale ještě by písmo nebylo tak úhledné a občas by se tam vyskytly chyby, kdežto jako mistři bychom psali již krasopisně, mohli bychom si sami vymýšlet text. Nastala diskuse, zda i mistr může dělat chyby. Většina tvrdila, že ne. Řekla jsem jim tedy potom, že je přísloví „I mistr tesař se někdy utne“, které znamená, že i mistr občas může udělat chybu. Znovu jsme na toto téma zabrousili u pozdějšího vyplňování sebehodnoticího dotazníku. Také jsem dětem říkala, že oblast předmětu český jazyk a matematika je velmi obsáhlá, je proto důležité vybírat dílčí cíle, tj. u matematiky – zda se jedná o sčítání, odčítání (do 10, 20, 100, 1000, ...), násobení, dělení (malá násobilka, velká násobilka) aj. Tím byli dostatečně obeznámeni se sebehodnoticí škálou.

TOVARYŠ

V dřívějších dobách bylo zvykem, aby se chlapec, dříve nebo později, vyučil nějakému řemeslu. Každý, kdo se chtěl vyučit, se nejprve stal **učněm**. Věková hranice pro přijetí učedníka do učení nebyla přesně určena. V zápisech z tehdejší doby však lze dohledat, že učedník neměl být mladší 4 let. Vzhledem k fyzické náročnosti stavebních řemesel byl obvyklý věk pro přijímání učedníků těchto profesí 10 až 12 let. Výjimkou byli učedníci cechu malířského, jehož nově přijatí učedníci mohli být naopak velice mladí (4–5 let). Horní věková hranice nebyla stanovena vůbec.

- 1. Zkus přijít na to, proč v tehdejší době (středověku a raném novověku) chodili do učení jen chlapci. Proč tam nechodily i dívky?**

.....

.....

.....

- 2. Co to znamená horní věková hranice nebyla stanovena? Do jakého věku se tedy mohli hlásit k vyučení?**

.....

.....

.....

.....

- 3. Proč v malířském cechu (sdružení, organizaci) mohli být přijímáni učedníci již od 4 let, když byl v jiném oboru obvyklý nástup okolo 10 let?**

.....

.....

.....

Když učeň složil tovaryšskou zkoušku, vydal se jako **tovaryš** na vandr (putování). Musel po vyučení absolvovat tzv. řemeslnický vandr od města k městu, kde se ucházel o práci u mistra svého oboru. Vandrování se ukázalo být velice prospěšným jak pro tovaryše, který při něm nabýval cenné technické zkušenosti v oboru, tak i pro řemeslo samotné, protože vandr přispíval k šíření nových technologických postupů a poznatků. K vandrování bylo potřeba vydání **vandrovní knížky**. Ta obsahovala např. jméno a příjmení, místo narození, okres, zemi nebo provincii, sídlo vrchnosti (panství), faru, věk, místo stálého bydliště, profesi, stav, náboženské vyznání, postavu, obličej, vlasy, barvu očí, nos, ústa, zvláštní znamení a podpis. Pod tím byla předtištěná instrukce pro mistry, aby při příchodu tovaryše zkontrolovali, zda všechny údaje v popisu souhlasí. Při nástupu do zvoleného pracovního poměru musel tovaryš vandrovní knížku odevzdat mistrovi, který ji uložil. Při odchodu mistr do knížky zapsal, jak dlouho u něj tovaryš pracoval. Nakonec v ní bylo zapsáno i složení závěrečné mistrovské zkoušky od mistra, u které tovaryš zkoušku vykonal. Vandrovní doba trvala zhruba 2 až 8 let. Na rozdíl od německých zemí, kde společné vandrování tovaryšů bylo zakázáno, mohli se u nás dva i více tovaryšů dohodnout a vandr absolvovat společně. Taková forma vandru byla zajisté pro tovaryše příjemnější a vznikala tak i silná přátelství.

4. Když tovaryš musel vandrovat od města k městu, získal tím něco? Pokud ano, co to bylo?

.....
.....
.....

5. Popiš, k čemu sloužila vandrovní knížka? Nemáme něco podobného i v současné době?

.....
.....
.....
.....

Aby se z tovaryše mohl stát samotný **mistr**, a tím i člen cechu, musel složit tzv. mistrovskou zkoušku. Mistrovskou zkouškou uchazeč o mistrovství ukazoval osvojení si odborných dovedností v daném řemesle. Zkouška měla zabránit přístupu do cechu pracovníkům, kteří nedokázali samostatně pracovat nebo nebyli schopni odvést kvalitní práci. Mistrovská zkouška většinou spočívala ve vypracování tzv. mistrovského kusu, který se poté musel předvést před všemi představiteli cechu. Pracoval-li uchazeč na svém mistrovském kusu přímo u mistra, mohli se ostatní členové cechu chodit sami a kdykoliv dívat, jak mu práce jde, a pozorovat ho tak přímo u práce.

6. Co musel tovaryš udělat, aby se stal také mistrem?

.....

.....

Mistři patřili do řemeslnického nebo obchodnického sdružení, tzv. **cechu**, které hájilo práva a zájmy svých členů, dohlíželo na kvalitu a cenu výrobků, na výchovu učedníků a skládání mistrovských zkoušek. Cechovní domy se poznaly ve městě podle vývěsního štítu se znakem řemesla. Mezi cechy najdeme např. cech ševců a obuvníků, mlynářů a perníkářů, zedníků a kameníků, krejčích a soukeníků nebo cech kolářů, bednářů, hrnčírů aj.

7. Napiš ke každému vývěsnímu štítu název řemesla:

Cechovní znaky
nalezneme na cechovních praporech, ale hlavně
sloužily jako vývěsní štíty řemeslníků.

1

2

3

4

5

6

Přiřaďte správně řemesla ke znakům:
rukavičkář, rybář, holič, barvíř, sedlář, knihář

¹ http://images.slideplayer.cz/46/11647999/slides/slide_7.jpg

8. Zkus si vymyslet řemeslo, kterému by ses chtěl/a věnovat a navrhni/namaluj vlastní vývěsní štít:

Změna nastala s příchodem tzv. **Tereziánské reformy školství**. Byl nastolen Všeobecný školní řád J. I. Felbigera. Přestože hlavní myšlenkou bylo zavedení všeobecné vzdělávací povinnosti v základním vzdělání, mělo to vliv i na přípravu učňů. Především tím, že **Všeobecný školní řád** nařizoval, aby všechny děti ve věku 6–12 let absolvovaly povinnou školní docházku. Tímto nařízením se tak stanovil nejnižší věk pro vstup do učení. Definitivní konec cechů nastal v 2. pol. 19. stol. s živnostenským řádem.

9. Jaká změna byla důvodem posunutí věkové hranice k vyučení se řemeslu?

.....

.....

.....

10. Tovaryšova cesta. Zkus pomocí čísel (1.–4.) seřadit věty tak, jak by měly jít za sebou.

- Učím se, dokážu výrobek vytvořit (nebo alespoň jeho část). Osamostatňuji se, přesto potřebuji stále ještě dohled, protože občas dělám chyby.
- Přišel jsem konečně na to, proč postupuji při zpracování výrobku tímto způsobem a ne jiným. Troufám si říct, že jsem se už všemu naučil. Jsem připraven své znalosti předat někomu jinému.
- To, co už znám a plně ovládám, můžu využívat v praktickém životě. Navrhuji vlastní výrobky. Stávám se sám mistrem.
- Teprve jsem přišel do učení. Rozkoukávám se, zatím nic neumím.

11. Jsou v textu nějaká slova, která bys potřeboval/a ještě vysvětlit?

.....

Zdroje:

Hello World!!! [online]. Copyright © [cit. 30.06.2021]. Dostupné z: http://images.slideplayer.cz/46/11647999/slides/slide_7.jpg

Theses.cz – Vysokoškolské kvalifikační práce [online]. Copyright © [cit. 30.06.2021]. Dostupné z: <https://theses.cz/id/k9vgdf/17867585>

Vandrovní knížka – Wikipedie. [online]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vandrovn%C3%AD_kn%C3%AD%C5%BEka

Odpovědi na otázky – pracovní list TOVARYŠ

Pozn.: V první části odpovědi žáků na konci 2. tř., pod čarou odpovědi žáků na konci 3. tř.

1. Zkus přijít na to, proč v tehdejší době (středověku a raném novověku) chodili do učení jen chlapci. Proč tam nechodily i dívky?

- Protože dívky neměly dost sil.
- Protože chlapci museli mít řemeslo, ženy ne.
- Dívky pracovaly doma.
- Protože dívky doma pomáhaly. Nebo vařily? Nebo jen tak?
- Chlapci je to naučí doma.
- Protože to bylo moc namáhavé.
- Protože dívky musely doma uklízet.

- .....
- Protože se dívky staraly o domácnost.
  - Protože měly hodně práce doma.
  - Protože dívky musely pomáhat doma.
  - Protože byli šikovnější chlapci.
  - Dívky měly jinou práci.
  - Protože dívky hospodařily.
  - Protože tam maj být chlapci.

2. Co to znamená horní věková hranice nebyla stanovena? Do jakého věku se tedy mohli hlásit k vyučení?

- Nezáleželo jim, do jakého věku můžou chlapci nastoupit.
- Do deseti až do dvanácti let.
- Znamená to, že nebylo přesné, kdy se mají nejpozději hlásit? Hlásili se skoro v každém věku?
- Horní věková hranice nebyla stanovena vůbec.
- Museli být do 25 let.
- Museli být do 20 let.

- .....
- To znamená, že se tam může hlásit i dvouleté dítě. Do 150 let.
  - Mohli se hlásit do věku 12 let.
  - Jelikož bylo jedno do kolika let to budeš dělat. Když to můžeš začít od 4, tak přestat s tím můžeš kdykoliv.
  - Od většího věku už nebrali do řemesla.
  - Do 10 až 12 let.
  - 4 až 5 let.

3. Proč v malířském cechu (sdružení, organizaci) mohli být přijímáni učedníci již od 4 let, když byl v jiném oboru obvyklý nástup okolo 10 let?

- Protože to bylo lehké.
  - Protože se učili malovat.
  - Malířství nebylo tolik náročné.
  - Nebylo to těžké.
- .....
- Protože jako maličky uměli malovat.
  - Protože jiná řemesla mohla být těžší než ta od 4 let.
  - Protože malířství je jednodušší.
  - Protože to byla výjimka.
  - Protože na malování nepotřebuješ skoro nic vědět.
  - Protože u malířství nepotřebujete sílu.

4. Když tovaryš musel vandrovat od města k městu, získal tím něco? Pokud ano, co to bylo?

- Nové technologie.
  - Vandrování knížky.
  - Inspiraci.
  - Získal práci a zkušenosti.
  - Dostal dar, že byl prospěšným.
  - Nedostal nic, ale zato dřív udělal zkoušku.
  - Zkušenosti.
- .....
- Zkušenosti.
  - Potom mohl mít práci u svého mistra, a taky přispíval k šíření nových technologických postupů a poznatků.
  - Mohl být mistr.
  - Technické zkušenosti.
  - Získal tím, že byl velice prospěšný.
  - Práci.

5. Popiš, k čemu sloužila vandrování knížka. Nemáme něco podobného i v současné době?

- Paměť.
  - Ano, to máme jako pas. Sloužila ke všemu.
  - Ta obsahovala jméno a příjmení, místo narození, okres, zemi.
  - Technické zkušenosti v oboru a technologických postupů, že se začali chovat slušně.
  - Jméno a příjmení, místo narození.
  - Knižka popisovala tovaryše? Dnes jsou sešitky, ve kterých jsou informace?
  - Aby poznali, jestli je to tovaryš. Průkazka.
- .....

- Být velice prospěšný.
- V knížce byly údaje o tovaryšovi.
- Aby se naučili něco na vandru.
- Povolání.
- Sloužila k mistrovské závěrečné zkoušce. Nemáme!
- Odevzdat mistrovi.
- Vandrovní knížka sloužila k tomu, aby mistr zjistil o tovaryšovi všechny údaje.
- Aby mistr zkontroloval, jestli všechny údaje souhlasí v popisu.
- Aby se mohli něco dalšího naučit.

6. Co musel tovaryš udělat, aby se stal také mistrem?

- Musel podstoupit tovaryšskou zkoušku.
- Učit se a učit se vandrovat.
- Mistrovskou zkoušku – musel namalovat obraz.
- Mistrovskou zkoušku, aby maloval. Musel namalovat koně.
- Musel složit tzv.
- Musel splnit mistrovskou zkoušku před všema.
- Učit se.
- Musel zvládnout tzv. Tak zvanou mistrovskou zkoušku.

- .....
- Musel projít mistrovskou školou.
  - Tovaryš musel udělat mistrovskou zkoušku.
  - Ukázat, jak si práci osvojil.
  - Musel se učit, aby věděl vše, co potřebuje.
  - Musel udělat mistrovskou školu, pak před všemi ukázat, co umí.

7. Napiš ke každému vývěsnímu štítu název řemesla:

- Děti zvládly bez chyby.
- .....
- Také děti zvládly bez chyb.

8. Zkus si vymyslet řemeslo, kterému by ses chtěl/a věnovat a navrhni/namaluj vlastní vývěsní štít.

- Děti často psaly a kreslily cech malířský, ale objevil se i cech archeologů, policistů a parkouristů.
- .....
- Jezdectví, stavařství, hrnčířství, ...

9. Jaká změna byla důvodem posunutí věkové hranice k vyučení se řemeslu?

- 12 let
- Škola.
- Změna nastala příchodem Tereziánské reformy školství.

- Všeobecný školní řád.
  - 6–12 let
- .....
- Tereziánské reformy školství.
  - Že dospělí mají větší zodpovědnost než děti.
  - 6–12 let
  - Protože museli dělat docházku 6 až 12 let.
  - Protože museli dělat povinnou školní docházku.
  - Protože to Všeobecný školní řád nařizoval.
  - Především tím, že Všeobecný školní řád nařizoval, aby všechny děti ve věku 6–12 let absolvovaly povinnou školní docházku.

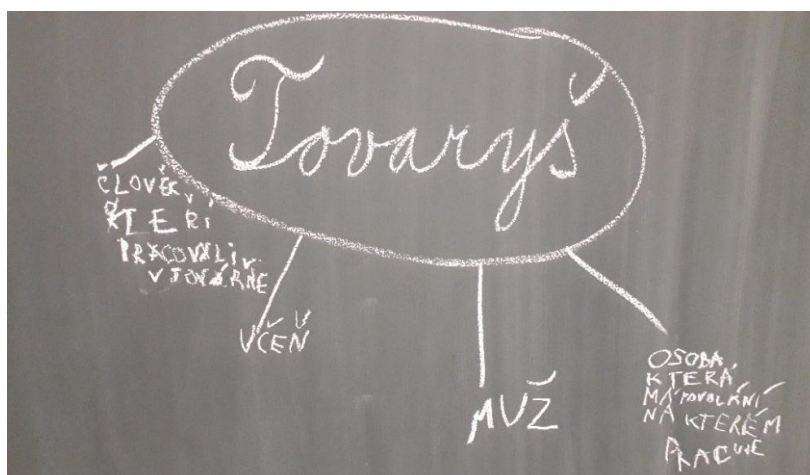
10. Továřšova cesta. Zkus pomoci čísel (1.–4.) seřadit věty tak, jak by měly jít za sebou.

- Děti očíslovaly správně.
- .....
- Také děti očíslovaly správně.

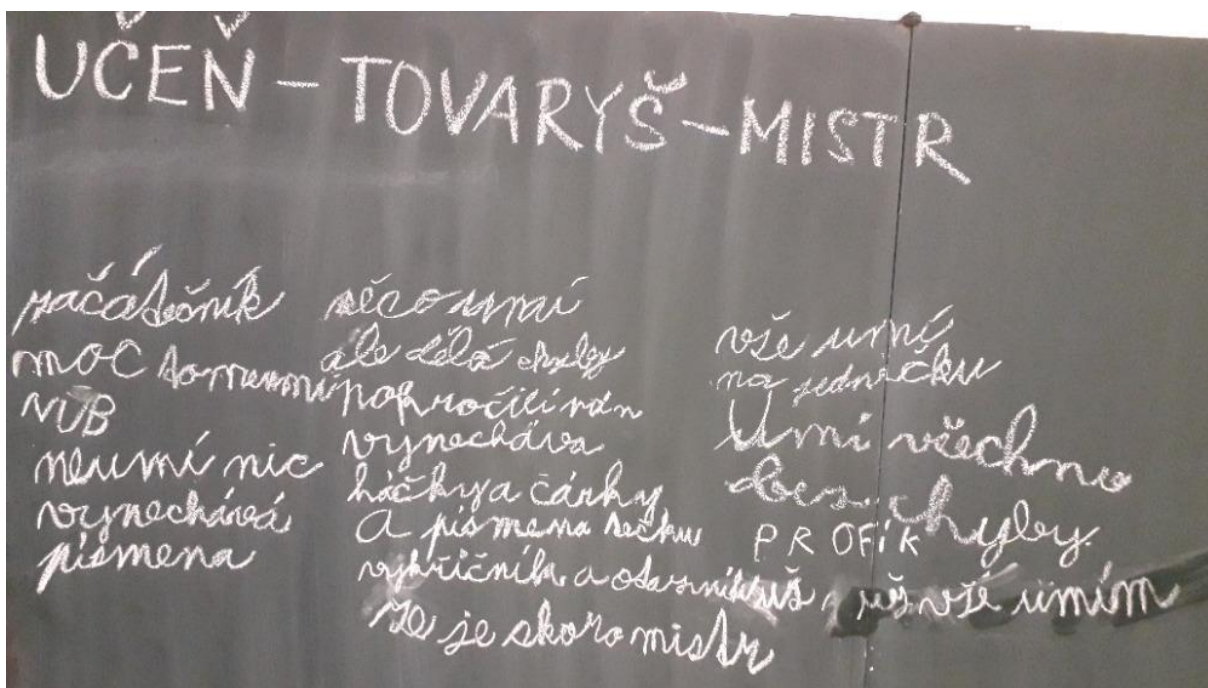
11. Jsou v textu nějaká slova, která bys potřeboval/a ještě vysvětlit?

- Všichni napsali NE.
- .....
- Potřebuji vysvětlit „definitivní“.
  - Ano, jsou.
  - Osamostatňují se, absolvovaly, stanovil, cech, provincie, fara
  - tzv.

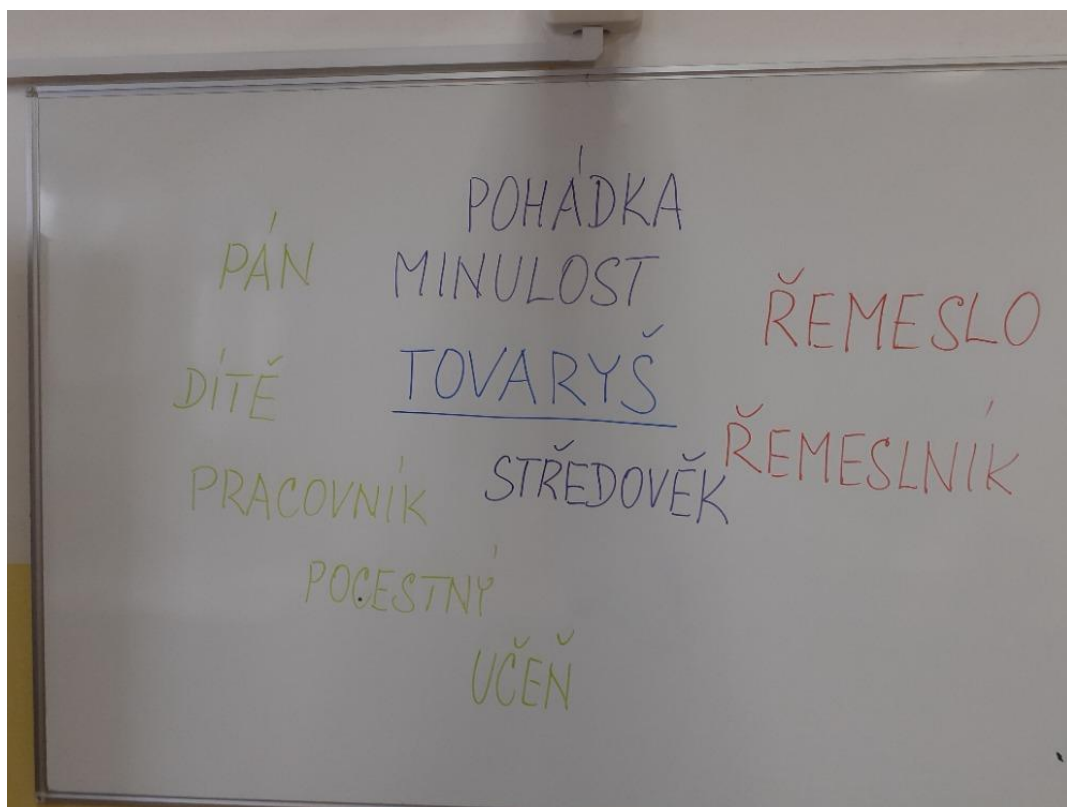
Odpovědi na tabuli

Obrázek 1: Tabule 2. ročník

Obrázek 2: Tabule 2. ročník

Obrázek 3: Tabule 3. ročník

Ukázky zpracování pracovních listů – žáci 2. ročník

Vítek je chytrý kluk, typ „jedničkáře“. Přesto má problém při čtení s porozuměním. Pokud v textu není explicitně odpověď, neví si rady. Při mých závěrečných otázkách: „Co v pracovním listu bylo nejtěžší/nejlehčí?“ odpověděl, že to vlastně bylo strašně jednoduché.

TŮVARYŠ

V dřívějších dobách bylo zvykem, aby se chlapec, dříve nebo později, vyučil nějakému řemeslu. Každý, kdo se chtěl vyučit, se nejprve stal **učněm**. Věková hranice pro přijetí učedníka do učení nebyla přesně určena. V zápisech z tehdejší doby však lze dohledat, že učedník neměl být mladší 4 let. Vzhledem k fyzické náročnosti stavebních řemesel byl obvyklý věk pro přijímání učedníků těchto profesí 10 až 12 let. Výjimkou byli učedníci cechu malířského, jehož nově přijatí učedníci mohli být naopak velice mladí (4-5 let). Horní věková hranice nebyla stanovena vůbec.

1. Zkus přijít na to, proč v tehdejší době (středověku a raném novověku) chodili do učení jen chlapi. Proč tam nechodily i dívky?
X Bylo jim má chl. Chlapci je se naučí doma
2. Co to znamená horní věková hranice nebyla stanovena? Do jakého věku se tedy mohli hlásit k vyučení?
Do deseti let až do dvanácti let
3. Proč v malířském cechu (sdružení, organizaci) mohli být přijímáni učedníci již od 4 let, když byl v jiném oboru obvyklý nástup okolo 10 let?
*Protože byl pro menší děti a pro starší děti od 4-12 let
 Nebylo to těžké*

2

Když učeň složil tovaryšskou zkoušku, vydal se jako **tovaryš** na vandr (putování). Musel po vyučení absolvovat tzv. řemeslnický vandr od města k městu, kde se ucházel o práci u mistra svého oboru. Vandrování se ukázalo být velice prospěšným jak pro tovaryše, který při něm nabýval cenné technické zkušenosti v oboru, tak i pro řemeslo samotné, protože vandr přispíval k šíření nových technologických postupů a poznatků. K vandrování bylo potřeba vydání **vandrovní knížky**. Ta obsahovala např. jméno a příjmení, místo narození, okres, země nebo provincii, sídlo vrchnosti (panství), faru, věk, místo stálého bydliště, profesi, stav, náboženské vyznání, postavu, obličej, vlasy, barvu očí, nos, ústa, zvláštní znamení a podpis. Pod tím byla předtištěná instrukce pro mistry, aby při příchodu tovaryše zkontrolovali, zda všechny údaje v popisu souhlasí. Při nástupu do zvoleného pracovního poměru musel tovaryš vandrovní knížku odevzdat mistrovi, který ji uložil. Při odchodu mistr do knížky zapsal, jak dlouho u něj tovaryš pracoval. Nakonec v ní bylo zapsáno i složení závěrečné mistrovské zkoušky od mistra, u které tovaryš zkoušku vykonal. Vandrovní doba trvala zhruba 2 až 8 let. Na rozdíl od německých zemí, kde společné vandrování tovaryšů bylo zakázáno, mohli se u nás dva i více tovaryšů dohodnout a vandr absolvovat společně. Taková forma vandru byla zajisté pro tovaryše příjemnější a vznikala tak i silná přátelství.

4. Když tovaryš musel vandrovat od města k městu, získal tím něco? Pokud ano, co to bylo?

Inspiraci a práci

5. Popiš, k čemu sloužila vandrovní knížka? Nemáme něco podobného i v současné době?

U nás nemají ještě je to tovaryšská průkazka

Aby se z tovaryše mohl stát samotný **mistr** a tím i člen cechu, musel složit tzv. mistrovskou zkoušku. Mistrovskou zkouškou uchazeč o mistrovství ukazoval osvojení si odborných dovedností v daném řemesle. Zkouška měla zabránit přístupu do cechu pracovníkům, kteří nedokázali samostatně pracovat nebo nebyli schopni odvést kvalitní práci. Mistrovská zkouška většinou spočívala ve vypracování tzv. mistrovského kusu, který se poté musel předvést před všemi představiteli cechu. Pracoval-li uchazeč na svém mistrovském kusu přímo u mistra, mohli se ostatní členové cechu chodit sami a kdykoliv dívat, jak mu práce jde a pozorovat ho tak přímo u práce.

6. Co musel tovaryš udělat, aby se stal také mistrem?

Pracoval a hlavně se

Mistři patřili do řemeslnického nebo obchodnického sdružení tzv. **cechu**, které hájilo práva a zájmy svých členů, dohlíželo na kvalitu a cenu výrobků, na výchovu učedníků a skládání mistrovských zkoušek. Cechovní domy se poznaly ve městě podle vývěsního štítu se znakem řemesla. Mezi cechy najdeme např. cech ševců a obuvníků, mlynářů a pemíkářů, zedníků a kameníků, krejčích a soukeníků, nebo cech kolářů, bednářů, hrnčírů aj.

7. Napiš ke každému vývěsnímu štítu název řemesla:

Cechovní znaky
nalezneme na cechovních praporech, ale hlavně sloužily jako vývěsní štíty řemeslníků.

Přiřaďte správně řemesla ke znakům:
rukavičkář, rybář, holič, barvíř, sedlář, knihař

rukavičkář

¹ http://images.slideplayer.cz/46/11647999/slides/slide_7.jpg

4

8. Zkus si vymyslet řemeslo, kterému by ses chtěl/a věnovat a navrhni/namaluj vlastní vývěsní štít:

Změna nastala s příchodem tzv. **Tereziánské reformy školství**. Byl nastolen Všeobecný školní řád J. I. Felbigera. Přestože hlavní myšlenkou bylo zavedení všeobecné vzdělávací povinnosti v základním vzdělání, mělo to vliv i na přípravu učňů. Především tím, že **Všeobecný školní řád** nařizoval, aby všechny děti ve věku 6-12 let absolvovaly povinnou školní docházku. Tímto nařízením se tak stanovil nejnižší věk pro vstup do učení. Definitivní konec cechů nastal v 2. pol. 19. stol. s Živnostenským řádem.

9. Jaká změna byla důvodem posunutí věkové hranice k vyučení se řemeslu?

Protože byl to školní

10. **Tovaryšova cesta.** Zkus pomocí čísel (1.-4.) seřadit věty tak, jak by měly jít za sebou.

- 2 Učím se, dokážu výrobek vytvořit (nebo alespoň jeho část). Osamostatňuji se, přesto potřebuji stále ještě dohled, protože občas dělám chyby.
- 3 Přišel jsem konečně na to, proč postupuji při zpracování výrobku takovýmto způsobem a ne jiným. Troufám si říct, že jsem se už všemu naučil. Jsem připraven své znalosti předat někomu jinému.
- 4 To, co už znám a plně ovládám, můžu využívat v praktickém životě. Navrhuji vlastní výrobky. Stávám se sám mistrem.
- 1 Teprve jsem přišel do učení. Rozkukávám se, zatím nic neumím.

11. Jsou v textu nějaká slova, která bys potřeboval/a ještě vysvětlit?

Bára je neskutečně chytrá dívka. Hodně čte – mezi její oblíbené knihy patří encyklopedie nebo Letopisy Narnie. Na znalostech je to hodně znát, spousta věcí ji zajímá, často se ptá. V odpovědích očividně ráda momentálně používala otazníky.

TOVARYŠ

V dřívějších dobách bylo zvykem, aby se chlapec, dříve nebo později, vyučil nějakému řemeslu. Každý, kdo se chtěl vyučit, se nejprve stal **učněm**. Věková hranice pro přijetí učedníka do učení nebyla přesně určena. V zápisech z tehdejší doby však lze dohledat, že učedník neměl být mladší 4 let. Vzhledem k fyzické náročnosti stavebních řemesel byl obvyklý věk pro přijímání učedníků těchto profesí 10 až 12 let. Výjimkou byli učedníci cechu malířského, jehož nově přijatí učedníci mohli být naopak velice mladí (4-5 let). Horní věková hranice nebyla stanovena vůbec.

1. Zkus přijít na to, proč v tehdejší době (středověku a raném novověku) chodili do učení jen chlapi. Proč tam nechodily i dívky?
.....
osobně doma pomáhali? ?
nebo učili? nebo jen saki?
2. Co to znamená horní věková hranice nebyla stanovena? Do jakého věku se tedy mohli hlásit k vyučení?
.....
Znamená to že nebylo přesně dříve se mají neprodávající klásk? Kláskli se skara ve každém věku?
3. Proč v malířském cechu (sdružení, organizaci) mohli být přijímáni učedníci již od 4 let, když byl v jiném oboru obvyklý nástup okolo 10 let?
.....
Malíř Malíř. oni učili saki na učně? ?

2

Když učeň složil tovaryšskou zkoušku, vydal se jako **tovaryš** na vandr (putování). Musel po vyučení absolvovat tzv. řemeslnický vandr od města k městu, kde se ucházel o práci u mistra svého oboru. Vandrování se ukázalo být velice prospěšným jak pro tovaryše, který při něm nabýval cenné technické zkušenosti v oboru, tak i pro řemeslo samotné, protože vandr přispíval k šíření nových technologických postupů a poznatků. K vandrování bylo potřeba vydání **vandrovni knížky**. Ta obsahovala např. jméno a příjmení, místo narození, okres, zemí nebo provincii, sídlo vrchnosti (panství), faru, věk, místo stálého bydliště, profesi, stav, náboženské vyznání, postavu, obličej, vlasy, barvu očí, nos, ústa, zvláštní znamení a podpis. Pod tím byla předtištěná instrukce pro mistry, aby při příchodu tovaryše zkontrolovali, zda všechny údaje v popisu souhlasí. Při nástupu do zvoleného pracovního poměru musel tovaryš vandrovni knížku odevzdat mistrovi, který ji uložil. Při odchodu mistr do knížky zapsal, jak dlouho u něj tovaryš pracoval. Nakonec v ní bylo zapsáno i složení závěrečné mistrovské zkoušky od mistra, u které tovaryš zkoušku vykonal. Vandrovni doba trvala zhruba 2 až 8 let. Na rozdíl od německých zemí, kde společné vandrování tovaryšů bylo zakázáno, mohli se u nás dva i více tovaryšů dohodnout a vandr absolvovat společně. Taková forma vandru byla zajisté pro tovaryše příjemnější a vznikala tak i silná přátelství.

4. Když tovaryš musel vandrovat od města k městu, získal tím něco? Pokud ano, co to bylo?

Získal práci a zkušenosti?

5. Popiš, k čemu sloužila vandrovni knížka? Nemáme něco podobného i v současné době?

Vandrovni knížka popisovala

svou výši? Dne dnešinou sešitky

ve kterých jsou důležité informace?

Aby se z tovaryše mohl stát samotný **mistr** a tím i člen cechu, musel složit tzv. mistrovskou zkoušku. Mistrovskou zkouškou uchazeč o mistrovství ukazoval osvojení si odborných dovedností v daném řemesle. Zkouška měla zabránit přístupu do cechu pracovníkům, kteří nedokázali samostatně pracovat nebo nebyli schopni odvést kvalitní práci. Mistrovská zkouška většinou spočívala ve vypracování tzv. mistrovského kusu, který se poté musel předvést před všemi představiteli cechu. Pracoval-li uchazeč na svém mistrovském kusu přímo u mistra, mohli se ostatní členové cechu chodit sami a kdykoliv dívat, jak mu práce jde a pozorovat ho tak přímo u práce.

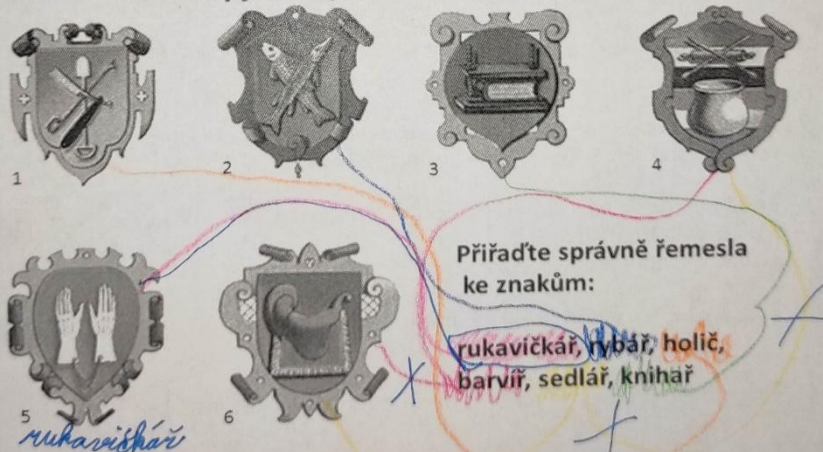
6. Co musel tovaryš udělat, aby se stal také mistrem?

splnit
.....
Složit Mistrovskou zkoušku před mistry.....

Mistři patřili do řemeslnického nebo obchodnického sdružení tzv. **cechu**, které hájilo práva a zájmy svých členů, dohlíželo na kvalitu a cenu výrobků, na výchovu učedníků a skládání mistrovských zkoušek. Cechovní domy se poznaly ve městě podle vývěsního štítu se znakem řemesla. Mezi cechy najdeme např. cech ševců a obuvníků, mlynářů a perníkářů, zedníků a kameníků, krejčích a soukeníků, nebo cech kolářů, bednářů, hmcířů aj.

7. Napiš ke každému vývěsnímu štítu název řemesla:

Cechovní znaky
nalezneme na cechovních praporech, ale hlavně
sloužily jako vývěsní štíty řemeslníků.

¹ http://images.slideplayer.cz/46/11647999/slides/slide_7.jpg

8. Zkus si vymyslet řemeslo, kterému by ses chtěl/a věnovat a navrhni/namaluj vlastní vývěsní štít:

Změna nastala s příchodem tzv. **Tereziánské reformy školství**. Byl nastolen Všeobecný školní řád J. I. Felbigera. Přestože hlavní myšlenkou bylo zavedení všeobecné vzdělávací povinnosti v základním vzdělání, mělo to vliv i na přípravu učňů. Především tím, že **Všeobecný školní řád** nařizoval, aby všechny děti ve věku 6-12 let absolvovaly povinnou školní docházku. Tímto nařízením se tak stanovil nejnižší věk pro vstup do učení. Definitivní konec cechů nastal v 2. pol. 19. stol. s Živnostenským řádem.

9. Jaká změna byla důvodem posunutí věkové hranice k vyučení se řemeslu?

Změna nastala s příchodem Tereziánské reformy školství.

10. Továřšova cesta. Zkus pomocí čísel (1.-4.) seřadit věty tak, jak by měly jít za sebou.

- 2 Učím se, dokážu výrobek vytvořit (nebo alespoň jeho část). Osamostatňuji se, přesto potřebuji stále ještě dohled, protože občas dělám chyby.
- 3 Přišel jsem konečně na to, proč postupuji při zpracování výrobku takovýmto způsobem a ne jiným. Troufám si říct, že jsem se už všemu naučil. Jsem připraven své znalosti předat někomu jinému.
- 4 To, co už znám a plně ovládám, můžu využívat v praktickém životě. Navrhuji vlastní výrobky. Stávám se sám mistrem.
- 1 Teprve jsem přišel do učení. Rozkoukávám se, zatím nic neumím.

11. Jsou v textu nějaká slova, která bys potřeboval/a ještě vysvětlit?

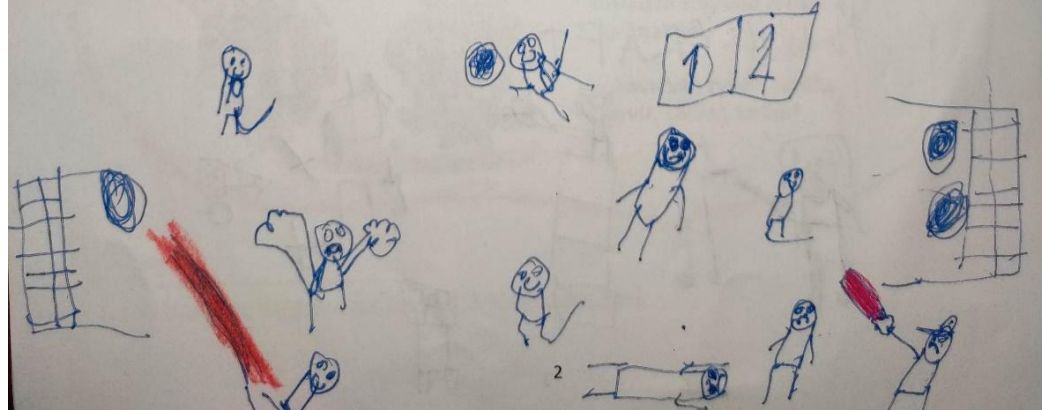
Každý z nich neumím. Počkal balba a dřeba.

Tom je také chytrý kluk, ale má poruchu pozornosti s hyperaktivitou. Odbíhal od činnosti malováním. Má potřebu časté pochvaly, v hodnocení se vždy sám řadí mezi nejlepší žáky, má tendenci přehánět (věty typu „to už dávno znám“, „o tom jsem už tisíckrát četl“, „vyplnění pracovních listů mi nedělalo žádné problémy“, „bylo to pro mě až moc jednoduché“).

Tom
TOVARYŠ

V dřívějších dobách bylo zvykem, aby se chlapec, dříve nebo později, vyučil nějakému řemeslu. Každý, kdo se chtěl vyučit, se nejprve stal **učněm**. Věková hranice pro přijetí učedníka do učení nebyla přesně určena. V zápisech z tehdejší doby však lze dohledat, že učedník neměl být mladší 4 let. Vzhledem k fyzické náročnosti stavebních řemesel byl obvyklý věk pro přijímání učedníků těchto profesí 10 až 12 let. Výjimkou byli učedníci cechu malířského, jehož nově přijatí učedníci mohli být naopak velice mladí (4-5 let). Horní věková hranice nebyla stanovena vůbec.

1. Zkus přijít na to, proč v tehdejší době (středověku a raném novověku) chodili do učení jen chlapi. Proč tam nechodily i dívky?
protože dívky museli doma uklízet.
2. Co to znamená horní věková hranice nebyla stanovena? Do jakého věku se tedy mohli hlásit k vyučení?
neplatila jim do jakého věku mužskou chlapci museli být.
3. Proč v malířském cechu (sdružení, organizaci) mohli být přijímáni učedníci již od 4 let, když byl v jiném oboru obvyklý nástup okolo 10 let?
9 let

Když učeň složil tovaryšskou zkoušku, vydal se jako **tovaryš** na vandr (putování). Musel po vyučení absolvovat tzv. řemeslnický vandr od města k městu, kde se ucházel o práci u mistra svého oboru. Vandrování se ukázalo být velice prospěšným jak pro tovaryše, který při něm nabýval cenné technické zkušenosti v oboru, tak i pro řemeslo samotné, protože vandr přispíval k šíření nových technologických postupů a poznatků. K vandrování bylo potřeba vydání **vandrovni knížky**. Ta obsahovala např. jméno a příjmení, místo narození, okres, zemi nebo provincii, sídlo vrchnosti (panství), faru, věk, místo stálého bydliště, profesi, stav, náboženské vyznání, postavu, obličej, vlasy, barvu očí, nos, ústa, zvláštní znamení a podpis. Pod tím byla předtištěná instrukce pro mistry, aby při příchodu tovaryše zkontrolovali, zda všechny údaje v popisu souhlasí. Při nástupu do zvoleného pracovního poměru musel tovaryš vandrovni knížku odevzdat mistrovi, který ji uložil. Při odchodu mistr do knížky zapsal, jak dlouho u něj tovaryš pracoval. Nakonec v ní bylo zapsáno i složení závěrečné mistrovské zkoušky od mistra, u které tovaryš zkoušku vykonal. Vandrovni doba trvala zhruba 2 až 8 let. Na rozdíl od německých zemí, kde společně vandrování tovaryšů bylo zakázáno, mohli se u nás dva i více tovaryšů dohodnout a vandr absolvovat společně. Taková forma vandru byla zajisté pro tovaryše příjemnější a vznikala tak i silná přátelství.

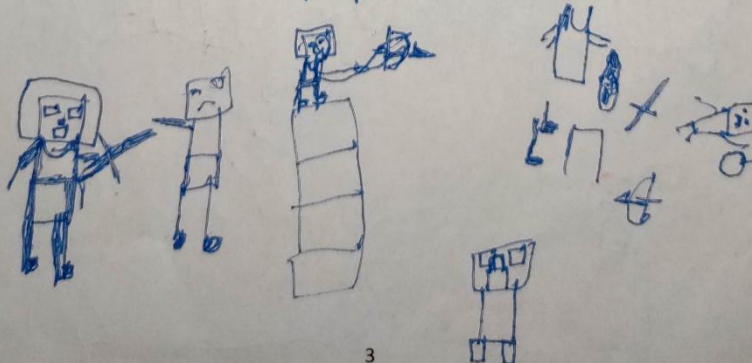
4. Když tovaryš musel vandrovat od města k městu, získal tím něco? Pokud ano, co to bylo?

nové technologie

5. Popiš, k čemu sloužila vandrovni knížka? Nemáme něco podobného i v současné době?

Vandrovni knížka např. připomíná
di na jméno

MINECRAFT

3

Aby se z tovaryše mohl stát samotný **mistr** a tím i člen cechu, musel složit tzv. mistrovskou zkoušku. Mistrovskou zkouškou uchazeč o mistrovství ukazoval osvojení si odborných dovedností v daném řemesle. Zkouška měla zabránit přístupu do cechu pracovníkům, kteří nedokázali samostatně pracovat nebo nebyli schopni odvést kvalitní práci. Mistrovská zkouška většinou spočívala ve vypracování tzv. mistrovského kusu, který se poté musel předvést před všemi představiteli cechu. Pracoval-li uchazeč na svém mistrovském kusu přímo u mistra, mohli se ostatní členové cechu chodit sami a kdykoliv dívat, jak mu práce jde a pozorovat ho tak přímo u práce.

6. Co musel tovaryš udělat, aby se stal také mistrem?

*museel složit mistrovskou zkoušku
a pak se stát mistrem*

Mistři patřili do řemeslnického nebo obchodnického sdružení tzv. **cechu**, které hájilo práva a zájmy svých členů, dohlíželo na kvalitu a cenu výrobků, na výchovu učedníků a skládání mistrovských zkoušek. Cechovní domy se poznaly ve městě podle vývěsního štítu se znakem řemesla. Mezi cechy najdeme např. cech ševců a obuvníků, mlynářů a pemníkárů, zedníků a kameníků, krejčích a soukeníků, nebo cech kolářů, bednářů, hrnčírů aj.

7. Napiš ke každému vývěsnímu štítu název řemesla:

Cechovní znaky

nalezneme na cechovních praporech, ale hlavně sloužily jako vývěsní štíty řemeslníků.

Přiřaďte správně řemesla ke znakům:
rukavičkář, rybař, holič,
barvíř, sedlář, knihař

¹ http://images.slideplayer.cz/46/11647999/slides/slide_7.jpg

8. Zkus si vymyslet řemeslo, kterému by ses chtěl/a věnovat a navrhni/namaluj vlastní vývěsní štít:

PORKOUR

Změna nastala s příchodem tzv. **Tereziánské reformy školství**. Byl nastolen Všeobecný školní řád J. I. Felbigera. Přestože hlavní myšlenkou bylo zavedení všeobecné vzdělávací povinnosti v základním vzdělání, mělo to vliv i na přípravu učňů. Především tím, že **Všeobecný školní řád** nařizoval, aby všechny děti ve věku 6-12 let absolvovaly povinnou školní docházku. Tímto nařízením se tak stanovil nejnižší věk pro vstup do učení. Definitivní konec cechů nastal v 2. pol. 19. stol. s Živnostenským řádem.

9. Jaká změna byla důvodem posunutí věkové hranice k vyučení se řemeslu?

12 LET

10. **Tovaryšova cesta.** Zkus pomocí čísel (1.-4.) seřadit věty tak, jak by měly jít za sebou.

- 3 Učím se, dokážu výrobek vytvořit (nebo alespoň jeho část). Osamostatňuji se, přesto potřebuji stále ještě dohled, protože občas dělám chyby.
- 4 Přišel jsem konečně na to, proč postupuji při zpracování výrobku takovýmto způsobem a ne jiným. Troufám si říct, že jsem se už všemu naučil. Jsem připraven své znalosti předat někomu jinému.
- 2 To, co už znám a plně ovládám, můžu využívat v praktickém životě. Navrhuji vlastní výrobky. Stávám se sám mistrem.
- 1 Teprve jsem přišel do učení. Rozkukávám se, zatím nic neumím.

11. Jsou v textu nějaká slova, která bys potřeboval/a ještě vysvětlit?

